

INTERVIEW Ilse van Liempt en Vincent de Jong

DE WE ARE HERE-GROEP IN AMSTERDAM

De We Are Here (WAH) groep in Amsterdam heeft gebroken met het idee dat ongedocumenteerde migranten geen stem hebben in het publieke debat. Dit interview gaat in op de bestaansgeschiedenis van dit rondtrekkend collectief, en laat zien dat zichtbaarheid een ruimtelijke strategie kan zijn.

De We Are Here groep bestaat reeds drie jaar en zit steeds in wisselende, tijdelijk gekraakte, locaties zoals tentenkampen, leegstaande kantoren, een Vluchtkerk of Vluchtgarage (zie kaart) – waar de voorwaarden en condities van hulp en toezicht steeds anders zijn. Ondanks de grote onzekerheid over hun toekomst zijn ze een hechte groep, die een belangrijke rol speelt in het lokale vluchtelingendebat van Amsterdam. Hun zichtbaarheid in verschillende buurten en op openbare plekken zorgt ervoor dat hun motto 'geen mens is illegaal' wijd verspreid wordt.

Op 22 September spraken Vincent de Jong en Ilse van Liempt met Osman (woordvoerder van WAH en van Somalische afkomst) en Joyce (van Nederlandse afkomst en behorend tot de steungroep WAH). Het doel van het gesprek was een korte geschiedenis schetsen van een groep vluchtelingen in Amsterdam die afgewezen maar onuitzetbaar zijn en besloten hebben om deze onmenselijke situatie zichtbaar te maken aan de hand van politieke acties en media optredens. Dit was een dapper besluit daar het naar Nederlandse normen voor het eerst was dat asielzoekers van verschillende nationaliteiten en culturen zelf het heft in eigen handen namen en één groep vormden. In lijn met dit themanummer is het interview bewust in dialoog vorm weergegeven zodat inzichtelijk wordt gemaakt wat het perspectief op een gastvrije stad van onderop is.

Wanneer is WAH begonnen, wie was de initiatiefnemer?

Osman: Het is moeilijk om te zeggen wat nu het oprichtingsmoment was van de beweging, omdat er eigenlijk niets georganiseerd was zoals bij een normale organisatie. Het gebeurde gewoon, omdat het vreemdelingenbeleid om verzet vroeg, omdat de politiek ons in de steek liet. Elke dag werden er mensen uit asielzoekerscentra of vreemdelingendetentie op straat gezet. Waar moesten ze heen?

Vincent: Het begon met Dr. Co (die niet aanwezig kon zijn bij het interview). Hij liet stiekem enkele asielzoekers overnachten in zijn fietsenwerkplaats op het terrein van de protestantse Diaconie. Toen de fietsenwerkplaats weg moest, hebben ze tentjes opgezet in de tuin.

Joyce: Het was een heel lastige situatie voor de Diaconie omdat ze graag hun humanitaire kant lieten zien, maar tegelijkertijd vonden dat ze niet een te groot aantal vluchtelingen op hun terrein konden laten slapen. Dat was in augustus 2012.

Was dat het moment waarop het tentenkamp Notweg is begonnen in Amsterdam Nieuw West?

Joyce: Ja. De inspiratie kwam van het tentenkamp voor Asielzoekerscentrum Ter Apel een jaar eerder. Voor de zichtbaarheid was het goed om uit de privésfeer van de Diaconietuin te komen en het publieke domein in te gaan.

Was het jezelf zichtbaar maken in de publieke ruimte een bewuste strategie om zo je punt te maken?

Osman: Ja. De zichtbaarheid was belangrijk voor de groep. Het is in het tentenkamp dat de leus We are Here voor het eerst gebruikt werd. Voor ons was het heel belangrijk dat we als een groep bij elkaar konden blijven. We wilden dat het brede publiek zag dat we op straat stonden en nergens heen konden.

Hoe waren jullie georganiseerd?

Osman: Er zijn altijd sleutelfiguren nodig die beslissingen nemen. Die hadden wij ook.

Joyce: In het begin ging het vooral om de beslissing wie er met de media spreekt. Later, toen de burgemeester zich met de actie ging bemoeien, werd het anders. Hij heeft de groep aan het einde van het tentenkamp twee voorstellen gedaan. Eén maand opvang in een VBL (vrijheidsbeperkende locatie) of één maand daklozenopvang. Dat eerste weigerde iedereen direct omdat ze dat al eerder hadden gezien, Van het tweede wist een aantal mensen niet wat het was en zijn ze gaan kijken. Uiteindelijk heeft ook hier niemand voor gekozen want dat zou de beweging kapot maken. De burgemeester onderschatte de groep heel erg. Hij dacht dat ze allemaal korte termijn beslissingen zouden nemen en dat ieder voor zichzelf zou kiezen. Maar de groep had ook toen al een oplossing voor de lange termijn voor ogen. Dat kwam ook door de media-aandacht en het

gevoel dat ze echt iets konden bereiken. Ik denk dat het in hun voordeel was om als groep bij elkaar te blijven. Dat vond ook de groep vanaf het begin af aan het allerbelangrijkste. De ontruiming van het tentenkamp Notweg eind November 2012 illustreerde dit. 107 mensen waren er op dat moment en iedereen bleef bij elkaar tot het bittere eind. Iedereen is uiteindelijk ook opgepakt.

Osman: Vanaf dat moment ontstond er een ander beeld van ons in de media. Het publiek kon zien dat we echt niet terug konden. Degenen die waren opgepakt stonden al snel weer op straat. Dat liet zien dat er echt een structurelere oplossing nodig was.

We wilden dat het brede publiek zag dat we op straat stonden en nergens heen konden

De toen gekraakte Vluchtkerk was een heel publieke plek. Er waren veel vrijwilligers die meewerkten. Wat betekende dat voor de organisatie?

Joyce: Veel mensen brachten kleren en eten. Er werd ontzettend veel gedaan door vrijwilligers. De Diaconie besloot na de acht maanden van de Vluchtkerk te stoppen met hun intensieve ondersteuning.

Gastvrijheid kan dus ook iets tijdelijks zijn?

Joyce: Ja. De Diaconie had al eerder aangegeven dat ze maar tijdelijk zouden helpen. In eerste instantie maar tot Kerstmis, dat

was maar een maand. Maar als je eenmaal aan zoiets begint, is het lastig om te stoppen.

Osman: Als we op een nieuwe plek komen, gaan we altijd flyeren in de buurt. We hebben weinig negatieve reacties gehad.

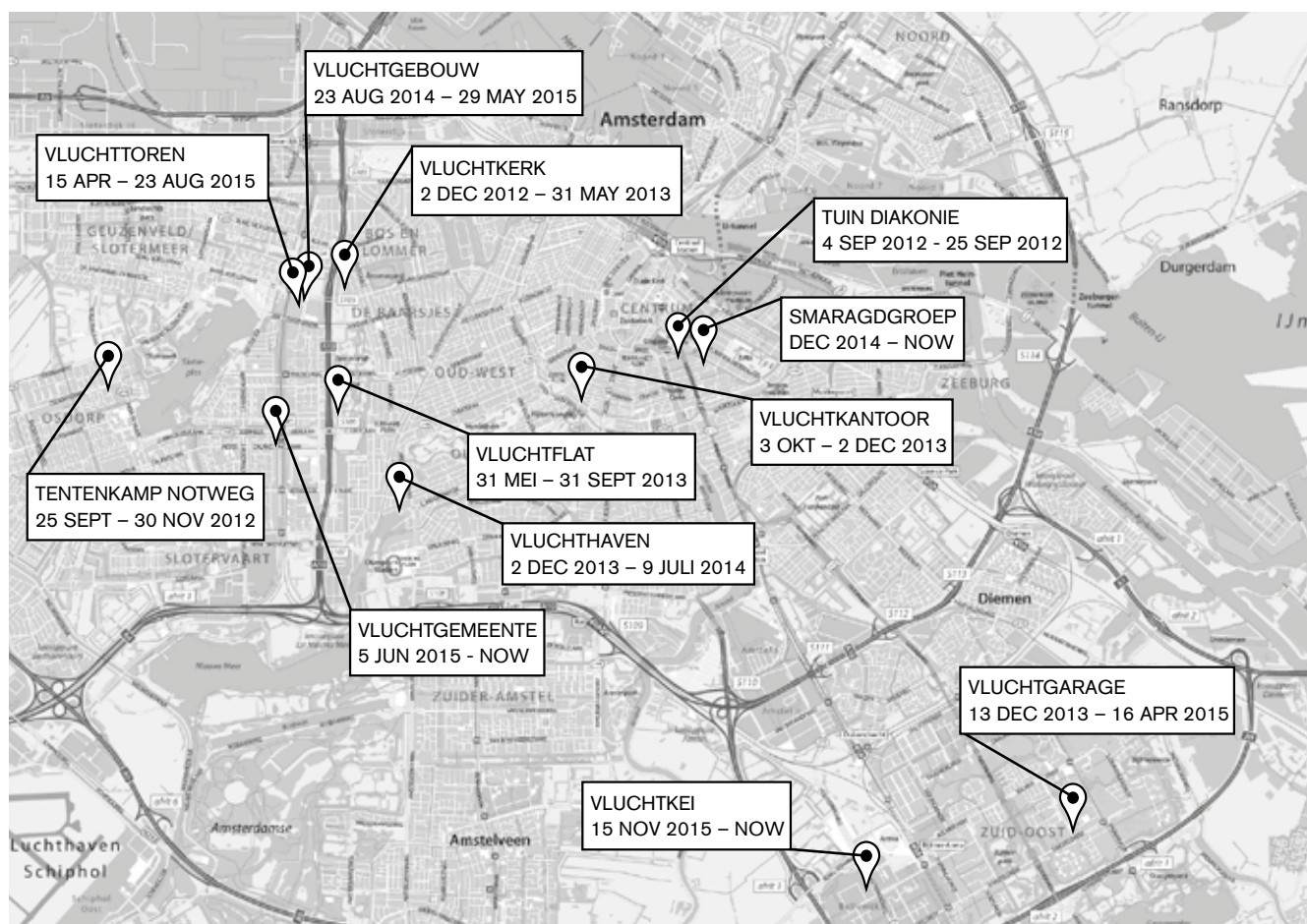
Joyce: Direct na de kraak van de Vluchtgarage in Zuidoost roerden de buurtbewoners zich wel. Ze zeiden dat hun buurt net een beetje in de lift zat en dat ze niets tegen vluchtelingen hadden, maar wel tegen slechte opvang onder barre omstandigheden. Daar zouden problemen van komen. Ze waren tegelijkertijd boos op het stadsdeel omdat ze die garage zo lang leeg hadden laten staan terwijl de sloop al een tijd op het programma stond.

Hoe ziet de groep er nu uit en hoe is die veranderd door de tijd?

Joyce: In de Vluchtkerk waren er ongeveer 150 mensen, nu zijn het er 250 à 300. De groep wisselt steeds van samenstelling. Bij elke verhuizing waren de Diaconie en de gemeente bang dat er nieuwe mensen bij kwamen. Maar het is heel bijzonder om te zien dat de groep voor een groot deel uit dezelfde mensen blijft bestaan. Inmiddels is de groep verdeeld over vier locaties, omdat het makkelijker is om in kleine groepen te wonen. Soms is er een goede groepssfeer, maar op andere momenten is dat minder. Er is veel stress en radeloosheid. Sommige mensen raken na verloop van tijd gedesillusioneerd. Van de 159 mensen uit de Vluchtkerk heeft nu 25% een verblijfsvergunning en nog een aantal zit in procedure.

Osman: Mensen kwamen en gingen de hele tijd. En ja, sommige mensen zijn moe. Ik heb ook in die situatie gezeten. Het is niet gemakkelijk. Het enige wat we hebben is elkaar.

Kaart: Pablo in Motion

Hoe positioneert de burgemeester van Amsterdam zich ten aanzien van WAH?

Osman: Hij heeft me vaak gezegd dat sommigen van ons beter terug naar huis kunnen. Ik vind dat echter niet de taak van de burgemeester.

Joyce: Hij heeft zich vaak als vriend gepositioneerd, om iets gedaan te krijgen. Dat doet hij inmiddels niet meer. Het klopt niet dat de burgemeester zo betrokken is bij deze zaak. Je zou verwachten dat een wethouder Zorg dit op zich neemt, maar nee. Ik weet nog dat mensen in het begin heel blij waren dat de burgemeester hen serieus nam. Maar hij heeft de actie onder Openbare Orde geschaard en wil er iets mee bewijzen. Bovendien heeft de burgemeester zich vaak uitgelaten tegen krakers en activisten. Het advies dat hij aan WAH mensen geeft is dat ze zich niet moeten inlaten met krakers. Maar krakers helpen deze mensen een plek voor zichzelf in de stad op te eisen.

Osman: De burgemeester zegt ook altijd dat hij alleen maar met individuen wil spreken en niet met een groep. Hij wil alles individualiseren en ons als groep uit elkaar halen. Maar wij blijven bij elkaar, wat er ook gebeurt. Als je geen plek hebt waar je naar toe kan gaan, als je niet meer bij een vriend wilt slapen en geen zin meer hebt in gezeur over dat je teveel water gebruikt, dan moet je jezelf organiseren. Veel mensen van ons voelen dat dit de enige plek is waar ze kunnen zijn.

De We Are Here groep gaat over veel meer dan huisvesting

Hoe positioneren jullie je in het debat? En is dat door de tijd veranderd?

Joyce: Op een gegeven moment realiseerden mensen zich dat ze teveel gefocust waren op huisvesting. WAH gaat over veel meer dan dat. Het gaat over het recht op een normaal leven, het recht om te werken, te studeren en op goede medische zorg. De vluchtelingen laten zichzelf niet als slachtoffer zien, ze eisen hun rechten op. Dat is iets anders dan zeggen: help mij.

Het bijzondere aan de WAH groep is dat ze na 3 jaar nog steeds bestaan en dat de media nog steeds geïnteresseerd is in het verhaal.

Osman: Zolang er mensen zijn die niet mogen blijven en ook niet terug kunnen naar hun land van herkomst, zullen we blijven vechten. Het politieke moment van nu vraagt om een reactie. We moeten protesteren. En dat kan, want onze actie is sterk en onze groep ook.

Joyce: Osman, ik waardeer jullie doorzettingsvermogen enorm. Al zijn er ook mensen in de groep voor wie het teveel is. Maar de groep is divers en sommige mensen binnen de groep kunnen veel werk verzetten.

Ali, één van de We Are Here bewoners

"I became like a butterfly"

2005: Ali vlucht vanuit het Somalische Chula-eiland waar de gediscrimineerde Bajuni-stam woont. Hij maakt de overtocht via de Middellandse Zee. Nederland wijst zijn asielaanvraag af wegens gebrek aan bewijs van zijn Bajuni-afkomst en zet hem op straat met de aanzegging Nederland te verlaten. Hij probeert met een vals paspoort via Calais om Engeland te bereiken. Na twee weken detentie en een uitzetting naar Schiphol wordt hij wederom op straat gezet zonder geld, paspoort of voorzieningen.

2006: Na bij een straatcontrole te zijn aangehouden wordt in vreemdelingendetentie een tweede asielerzoek afgewezen. Na drie maanden wordt Ali niet uitgezet maar op straat gezet.

2007: Ali woont op straat, bij vrienden, in een particuliere vluchtelingenopvang. Hij volgt Nederlandse les en doet vrijwilligerswerk bij Gered Gereedschap voor de Derde Wereld..

2009: Vluchtelingenwerk betaalt een taalanalyse die Ali's Bajuni afkomst bewijst.

2010: Zijn derde asielaanvraag wordt afgewezen. De taalanalyse wordt niet erkend als nieuwe informatie, Ali had deze tijdens de eerste procedure moeten indienen. Opvang door de gemeente Amsterdam wordt afgewezen vanwege het ontbreken van een verblijfstitel.

2013: Ali sluit zich aan bij het WAH tentenkamp in de tuin van de Diaconie en in Osdorp en gaat ook mee naar de gekraakte Vluchtkerk.

2014: Als hij in de Vluchthaven zit, onderzoekt Vluchtelingenwerk op verzoek van de gemeente of Ali terug kan naar Somalië of een status in Nederland kan krijgen. Hij heeft inmiddels een geboortakte en een ID-bewijs van de Somalische ambassade in Brussel. De gemeente erkent dat hij vader is van een dochter bij een Nederlandse moeder. Ondanks dit bewijs wordt tijdens verblijf in de volgende gekraakte locatie, het Vluchtgebouw, Ali's vierde asielerzoek afgewezen.

2015: Ali verblijft momenteel in de gekraakte Vluchtgemeente en heeft inmiddels een verklaring van de Somalische ambassade gekregen over zijn Chula afkomst.

Ilse van Liempt werkt als Universitair Docent bij het departement Sociale Geografie en Planologie van de Universiteit Utrecht. Haar werk focust met name op migratie, mensensmokkel, mensenrechten, gender en belonging.

Vincent de Jong (www.allincluded.nl) is als activist betrokken bij onder meer All Included en Watch the Med en hij ageert tegen een repressief vreemdelingenbeleid in Nederland en daarbuiten.

Website WAH: www.wijzijnhier.org